Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite Lisäselvityspyyntö / Lakivaliokunta / HE 165/2020 vp, 6.11.2020

VASTAUS LISÄSELVITYSPYYNTÖÖN

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt muun muassa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) sekä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston asiantuntijoita etäkuultaviksi ja kirjallisia asiantuntijalausuntoja hallituksen esityksestä (HE 165/2020 vp) vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta. Esitettävillä muutoksilla tupakointi kiellettäisiin suljetuissa vankiloissa.

Aiemmin sovitun työnjaon mukaisesti Valvira on antanut asiassa kirjallisen lausunnon 4.11.2020 (Dnro V/36426/2020) ja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston asiantuntija aluehallintoylilääkäri Pasi Eskola on osallistunut etäkuulemiseen 5.11.2020. Etäkuulemisen jälkeen lakivaliokunta on pyytänyt lähettämään kirjallisesti vastauksen 9.11.2020 klo 14:00 mennessä koskien vankien oikeusturvaa.

Tarkemmin vastausta haluttiin siihen, että onko yhteiskunnassamme muualla (esimerkiksi tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa) vankeutta vastaavissa olosuhteissa käytössä tupakoinnin täyskieltoa. Lisäksi haluttiin vastaus siihen, että onko vangin mahdollista valittaa lääkärin määräämästä hoidosta (esimerkiksi nikotiinikorvaushoitolääkkeen voimakkuus tai lääkkeen määrä).

Vastaus

Tupakoinnin täyskielto muissa vastaavissa olosuhteissa

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tiedossa ei ole sellaisia osittainkaan vapauden menettämistä vastaavia olosuhteita, joissa olisi käytössä tupakoinnin täyskielto. Aluehallintoviraston käsitys on, että tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa pyritään tukemaan potilaita tupakoinnin lopettamisessa, mutta tupakoivien potilaiden tupakoiminen mahdollistetaan esimerkiksi ulkoilujen yhteydessä tai erillisessä

sisätiloissa olevassa tupakointitilassa. Eduskunnan oikeusasiamies on aiemmassa ratkaisussaan[1] vuonna 2017 asiaan liittyen todennut:

> *”Vankeuslain mukaan vangille tulee järjestää mahdollisuus tupakointiin erityisesti tupakointiin varatuissa tiloissa tai muulla tavoin, jos tupakointi kielletään vankilan asuintiloissa. Käsitykseni mukaan samanlainen mahdollisuus tulisi järjestää myös tahdosta riippumattomassa hoidossa olevalle psykiatriselle potilaalle.”*

Lääkärin päätöksistä valittaminen

Aluehallintovirasto toteaa, että lääkärin päätökset potilaan hoitoon liittyen ovat juridisesti lähes aina sellaisia, joissa ei ole oikaisuvaatimusmahdollisuutta tai valitusoikeutta. Esimerkiksi lääkemääräykset ovat päätöksiä, joissa näitä mahdollisuuksia ei ole.

Potilas voi kuitenkin tehdä hoitoonsa kuuluvasta päätöksestä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 10 §:n mukaisen muistutuksen terveydenhuollon toimintayksikössä terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle, joka vankiloissa on Vankiterveydenhuollon yksikön johtaja. Muistutuksen käsittely saattaa joissakin tilanteissa johtaa muutoksiin myös kesken olevassa hoidossa.

Potilas voi tehdä hoitoonsa liittyen myös kantelun valvontaviranomaisille. Vankiterveydenhuollon valvontaviranomaisilla (Valvira ja AVI) ei ole mahdollisuutta antaa määräyksiä yksittäisten potilaiden hoitojen, diagnoosien tai lääkemääräysten muuttamisesta. Kantelun perusteella annettava hallinnollinen ohjaus on tarkoitettu esim. lääkärin toiminnan muuttamiseen tulevassa toiminnassa, ei kuitenkaan käsittelyssä olevan kantelun kohdalla.

Vankiterveydenhuoltoa valvovat viranomaiset voivat antaa organisaatiolle määräyksiä ja käyttää pakkokeinoja (uhkasakko tai toiminnan keskeyttämisen uhka), kuten Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 12 §:ssa on säädetty:

> *”Jos vankien terveyden- tai sairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun vankien terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.”*

Hyväksyntä

Johtaja Maria Siurua

Aluehallintoylilääkäri Pasi Eskola

Aluehallintovirasto käyttää sähköistä hyväksyntää, jonka merkinnät ovat asiakirjan viimeisellä sivulla.

[1] EOAK/3556/2016. SAVUTTOMAN PSYKIATRISEN SAIRAALAN RAKENTAMINEN JA POTILAAN PERUSOIKEUDET, 12.6.2017.

Tämä asiakirja PSAVI/8384/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/8384/2020 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Siurua Maria 09.11.2020 13:47

Esittelijä Eskola Pasi 09.11.2020 13:45